

УДК 338.48:061.6

[https://doi.org/10.52058/2708-7530-2024-2\(44\)-216-223](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2024-2(44)-216-223)

Гібкін Кирило Романович аспірант кафедри публічного управління та адміністрування, Державний торговельно-економічний університет, вул. Кіото, 19, м. Київ, 02156, тел.: (066)304-00-74, <https://orcid.org/0000-0002-5913-7293>

ВПРОВАДЖЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ДОСВІДУ ЛІЦЕНЗУВАННЯ ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Анотація. Український туристичний ринок має значний потенціал для розвитку, але його стримує недосконала система ліцензування туристичних послуг. Існують суттєві розбіжності між українськими стандартами та стандартами ЄС, що негативно впливає на якість та безпеку послуг, а також на конкурентоспроможність українського туризму на міжнародному ринку. Українська система ліцензування туристичних послуг потребує модернізації для відповідності європейським стандартам. Це дозволить поліпшити якість та безпеку послуг, зробити український туристичний ринок більш конкурентоспроможним та стимулювати його розвиток. Впровадження європейського досвіду матиме позитивний вплив на якість та безпеку послуг, конкурентоспроможність ринку та його подальший розвиток. Європейські стандарти ліцензування передбачають встановлення високих вимог до обладнання, персоналу та якості обслуговування, а також обов'язковий нагляд та контроль за виконанням цих вимог.

У статті досліджується вплив публічного управління на розвиток туристичної галузі в Україні та Європи. Проаналізовано нормативно-правові акти, наукові публікації, статистичні дані, а також кращі практики країн ЄС. Визначено ключові аспекти європейського досвіду ліцензування, які можна впровадити в Україні, та розглянуто необхідні кроки для цього. Також розглядаються фактори, які впливають на ефективність управління туристичною галуззю, такі як політичні, економічні, соціокультурні та технологічні чинники.

Наведені успішні приклади державного регулювання у країнах Європи, включаючи систему готельного класифікаційного рейтингу, програми підтримки розвитку туризму, ініціативи з екологічної сталості та сприяння технологічному розвитку.

Ключові слова: публічне управління, туристична послуга, Європейський Союз, ліцензування, екологічна відповідальність, Україна, конкурентоспроможність, розвиток.

Hibkin Kyrylo Romanovych postgraduate student of the Department of Public Management and Administration, State University of Trade and Economics, 19, Kyoto St., Kyiv, 02156, tel.: (066)304-00-74, <https://orcid.org/0000-0002-5913-7293>

IMPLEMENTATION OF THE EUROPEAN EXPERIENCE OF LICENSING TOURIST SERVICES IN UKRAINE

Abstract. The Ukrainian tourism market has significant potential for development, but it is held back by an imperfect system of licensing tourist services. There are significant discrepancies between Ukrainian standards and EU standards, which negatively affects the quality and safety of services, as well as the competitiveness of Ukrainian tourism on the international market. The Ukrainian tourist services licensing system needs to be modernized to meet European standards. This will improve the quality and safety of services, make the Ukrainian tourist market more competitive and stimulate its development. The introduction of European experience will have a positive impact on the quality and safety of services, the competitiveness of the market and its further development. European licensing standards provide for the establishment of high requirements for equipment, personnel and service quality, as well as mandatory supervision and control of the fulfillment of these requirements.

The article examines the influence of public administration on the development of the tourism industry in Ukraine and Europe. Regulatory acts, scientific publications, statistical data, as well as best practices of EU countries were analyzed. The key aspects of the European licensing experience that can be implemented in Ukraine are identified, and the necessary steps for this are considered. Factors that affect the effectiveness of tourism management are also considered, such as political, economic, socio-cultural and technological factors.

Successful examples of state regulation in European countries are given, including the system of hotel classification rating, programs to support the development of tourism, initiatives for environmental sustainability and promotion of technological development.

Keywords: public administration, tourist service, European Union, licensing, environmental responsibility, Ukraine, competitiveness, development.

Постановка проблеми. Україна, як країна з великим туристичним потенціалом, відчуває необхідність впровадження ефективної системи ліцензування туристичних послуг на основі європейського досвіду. Незважаючи на існуючу систему ліцензування в Україні, яка регулює діяльність туроператорів та турагентів, вона часто виявляється недостатньою та неефективною у порівнянні з європейськими стандартами.

Однією з ключових проблем є відсутність чіткого визначення критеріїв для отримання ліцензії та контролю за їх дотриманням. Це може призводити до недостатньої якості та безпеки туристичних послуг, що загрожує якості туристичного обслуговування та репутації країни.

Ще однією проблемою є недостатній рівень професіоналізму та кваліфікації працівників у сфері туризму, що може впливати на якість послуг. Впровадження європейських стандартів ліцензування може стимулювати підвищення професійного рівня та підготовки працівників.

Також важливою проблемою є відсутність ефективного механізму контролю та відповідальності за порушення умов ліцензій. Це може спричинити недостатню відповідальність та негативно впливати на розвиток галузі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемами ліцензування туристичних послуг в Україні розглядали Г. Горіна, С. Галасюк, Ю. Рудяк, О. Любіцева та інші.

Експерти не завжди однастайні у своїх висновках щодо питання ліцензування туристичних послуг в Україні. Одні вважають, що існуюча система має переваги і виконує свою функцію, інші стверджують, що потрібні серйозні зміни та вдосконалення.

У 2020 році, науковці з Херсонського національного технічного університету провели дослідження щодо проблем ліцензування туристичної діяльності в Україні. Вони встановили, що в Україні відсутнє стимулювання до створення організацій, які об'єднували б туроператорів та турагентів, спроможних впливати на розвиток туристичного бізнесу в Україні [1].

Мета статті - проаналізувати та оцінити можливості впровадження європейського досвіду у ліцензуванні туристичних послуг в Україні. В статті будуть розглянуті основні проблеми існуючої системи ліцензування, переваги та недоліки європейського підходу та можливі шляхи адаптації європейських стандартів до умов українського ринку туризму. Метою є визначення оптимальних рішень та рекомендацій для удосконалення системи ліцензування в Україні з метою підвищення якості туристичних послуг та конкурентоспроможності на міжнародному ринку.

Виклад основного матеріалу. Україна має законодавство, що регулює діяльність туроператорів та турагентів. Ліцензування здійснюється через спеціалізований орган – Державне агенства з розвитку туризму. Для отримання ліцензії потрібно відповідати певним вимогам, зокрема, мати достатній рівень фінансової стабільності та дотримуватися встановлених правил і стандартів у сфері туризму.

Система ліцензування в Україні дозволяє контролювати якість та безпеку туристичних послуг, захищає права та інтереси туристів, а також сприяє підвищенню рівня професіоналізму у галузі туризму.

Однією з найбільших проблем є недостатня ефективність контролю та нагляду за діяльністю туроператорів та турагентів, що може призводити до випадків шахрайства та надання низькоякісних послуг. Також існує проблема недостатньої прозорості у видачі ліцензій та відсутність механізмів стимулювання підвищення якості та розвитку галузі. [2].

Важливо створити прозорі умови для отримання ліцензій та встановлення чітких критеріїв для відбору кандидатів, що дозволить уникнути корупційних ризиків та забезпечить відбір лише надійних туроператорів та турагентів [3].

Переваги європейського досвіду в ліцензуванні туристичних послуг відображають глибокий рівень розвитку туризму в Європі та встановлені високі стандарти обслуговування. Огляд ключових аспектів європейського підходу до ліцензування може починатися з аналізу структури системи ліцензування, яка зазвичай включає низку обов'язкових вимог для отримання ліцензії. Ці вимоги можуть стосуватися фінансової стабільності підприємства, наявності страховки відповідальності, належної кваліфікації персоналу та дотриманням встановлених стандартів обслуговування.

Далі слід розглянути переваги європейського підходу до ліцензування туристичних послуг для українського ринку. Перш за все, це може сприяти підвищенню якості та безпеки послуг для туристів. Європейські стандарти встановлюють високі вимоги до якості готелів, транспорту, екскурсій та інших послуг, що забезпечує більш комфортний та безпечний відпочинок для туристів.

Крім того, адаптація європейських стандартів може допомогти підвищити рівень професіоналізму та кваліфікації працівників у сфері туризму в Україні. Європейські стандарти передбачають високий рівень обізнаності персоналу з культурними та історичними аспектами країни, що сприяє більш насиченому та цікавому відпочинку для туристів.

Крім того, впровадження європейських стандартів може сприяти збільшенню довіри споживачів до українських туроператорів та турагентів. Система ліцензування за європейськими стандартами може стати гарантом якості та надійності послуг, що важливо для конкурентоспроможності на міжнародному ринку туризму.

Тож, впровадження європейського досвіду у ліцензуванні туристичних послуг в Україні може мати значний позитивний вплив на розвиток туризму в країні, сприяючи підвищенню якості послуг, підвищенню професіоналізму персоналу та збільшенню довіри споживачів [4].

Європейські країни вже давно визнані світовими лідерами у сфері туризму завдяки своїм високим стандартам обслуговування, розвиненій інфраструктурі та ретельно розробленим туристичним маршрутам. Адаптація

європейського досвіду у ліцензуванні туристичних послуг може сприяти збільшенню привабливості України для туристів з усього світу.

Ще однією важливою перевагою європейського підходу є залучення інвестицій у туристичну галузь. Відомо, що країни з розвинутою туристичною інфраструктурою привертають більше інвестицій, що сприяє подальшому розвитку галузі та створює нові робочі місця. Адаптація європейських стандартів ліцензування може стати додатковим стимулом для інвесторів в український туризм [5].

Також важливою перевагою європейського досвіду є підвищення рівня конкурентоспроможності українських туроператорів та турагентів на міжнародному ринку. Виконання високих європейських стандартів може дати українським компаніям перевагу в очах іноземних туристів, що сприятиме збільшенню обсягів туристичного потоку до України та покращенню її іміджу як сучасної туристичної дестинації.

Впровадження європейських стандартів у ліцензуванні туристичних послуг в Україні може також стати перед викликом через специфіку українського ринку туризму та особливості системи управління. Наприклад, нормативна база України може вимагати серйозних змін для відповідності європейським стандартам, що може вимагати часу та зусиль на розробку та узгодження нових законодавчих актів. Також важливо врахувати фінансові обмеження, оскільки впровадження високих європейських стандартів може вимагати значних фінансових витрат на модернізацію інфраструктури та підвищення кваліфікації персоналу, що може бути складно в умовах обмеженого бюджету.

Крім того, українська система законодавства може бути вразливою до корупції та недостатньої прозорості в процесі ліцензування, що може ускладнити впровадження європейських стандартів. Дефіцит кваліфікованих кадрів та низький рівень освіти в галузі туризму також можуть стати перешкодою для впровадження високих стандартів обслуговування та безпеки.

Усі ці виклики та труднощі потребують уважного аналізу та розробки стратегій для їх подолання. Важливо забезпечити широкий обговорення та консультації з усіма зацікавленими сторонами для успішної адаптації європейських стандартів українським умовам.

Для досягнення відповідності української системи ліцензування туристичних послуг європейським стандартам можна вдосконалити нормативну базу, зокрема, шляхом узгодження інституційних та правових рамок з європейськими стандартами. Крім того, слід забезпечити прозорість та відкритість процесу ліцензування, а також впровадити механізми контролю за дотриманням стандартів.

Для підвищення кваліфікації персоналу у сфері туризму можна запровадити систему професійного навчання та стажування за європейськими стандартами. Також важливо сприяти розвитку туристичних освітніх програм та ініціатив, що відповідають міжнародним вимогам.

Створення сприятливого бізнес-середовища передбачає впровадження заходів підтримки та стимулювання для туристичних підприємств, таких як зниження податкового тягаря для суб'єктів господарювання та надання фінансових пільг [6].

Залучення європейських експертів може забезпечити відповідність українських стандартів європейським нормам та практикам, а також сприяти обміну досвідом та передачі найкращих практик.

Стимулювання інновацій у галузі туризму можна здійснити шляхом фінансової підтримки для розвитку нових продуктів та послуг, що відповідають європейським стандартам та вимогам.

Ці заходи сприятимуть успішній адаптації української системи ліцензування туристичних послуг до європейських стандартів та підвищать якість та безпеку туристичних послуг в Україні.

Для удосконалення системи ліцензування туристичних послуг в Україні можна рекомендувати спрощення процедур, діджиталізацію, підвищення якості контролю, навчання та підвищення кваліфікації персоналу, залучення громадськості та взаємодію з європейськими партнерами.

Додатково можна рекомендувати вдосконалення механізмів нагляду та контролю за дотриманням ліцензійних вимог, в тому числі за допомогою системи регулярного моніторингу та аудитів. Також важливо забезпечити доступність інформації про вимоги та процедури ліцензування для туристичних підприємств, що сприятиме їхній своєчасній адаптації до нових вимог [7].

Удосконалення системи ліцензування також передбачає створення механізмів стимулювання для туристичних підприємств, щоб вони активно долучалися до процесу вдосконалення та дотримання вимог. Це може бути здійснено через надання пільг та підтримки для тих, хто активно працює над вдосконаленням своєї діяльності та відповідає вимогам.

Нарешті, важливо враховувати інтереси та думку громадськості, в тому числі через проведення громадських консультацій та взяття до уваги побажань та рекомендацій суспільства під час удосконалення системи ліцензування. Такий підхід сприятиме забезпеченню відкритості та прозорості системи та підвищить її довіру серед громадськості.

Висновки. Україна може вдосконалити систему ліцензування туристичних послуг, спираючись на кращий європейський досвід. Для цього необхідно розглянути і прийняти кращі практики та стандарти з ЄС, що стосуються

ліцензування та регулювання туристичних послуг. Одним із напрямків є спрощення та уніфікація процедур ліцензування для зменшення адміністративних бар'єрів для підприємств.

Також важливо впровадження електронних систем, які дозволять здійснювати процедуру ліцензування онлайн, що зробить процес швидшим та ефективнішим. Додатково, система контролю та нагляду повинна бути посилена для забезпечення дотримання вимог ліцензування та якості послуг. Важливо також враховувати думку громадськості та зацікавлених сторін у процесі удосконалення системи ліцензування, що забезпечить більшу прозорість та відкритість.

У подальшому, співпраця з європейськими партнерами та прийняття їхнього досвіду та кращих практик щодо ліцензування туристичних послуг буде сприяти підвищенню рівня якості та безпеки туристичних послуг в Україні, її конкурентоспроможності та привабливості для іноземних туристів.

Для забезпечення ефективності системи ліцензування важливо забезпечити регулярне оновлення вимог та стандартів відповідно до європейських та світових трендів у сфері туризму. Також необхідно розробити механізми стимулювання туристичних підприємств до вдосконалення та відповідальності за надані послуги, що сприятиме підвищенню їхньої якості та конкурентоспроможності. Паралельно із цим важливо забезпечити доступність інформації про вимоги та процедури ліцензування для всіх зацікавлених сторін, що сприятиме збільшенню свідомості та дотриманню вимог. Такий комплексний підхід дозволить Україні покращити якість туристичних послуг, збільшити обсяги туристичного руху та підвищити конкурентоспроможність на міжнародному ринку туризму.

Література:

1. Власенко Н., Чечіна В. До питання проблем ліцензування туристичної діяльності в Україні. Вісник Херсонського національного технічного університету 2020. №1(72) - С. 88- 95
2. Мангушев Д.В., Сашкова А.О., Шкумат А.В. Проблеми туристичних послуг в Україні та шляхи їх вирішення. Інфраструктура ринку. Електронний науково-практичний журнал 2018. №18. С. 59–63.
3. Кривенкова Р. Ю. Зарубіжний досвід формування туристичного потенціалу. Державне управління: удосконалення та розвиток 2019. №4. <https://doi.org/10.32702/2307-2156-2019.4.41>
4. Гончар Л. О., Беляк А. О. Нормативно-правове регулювання діяльності підприємств готельно-ресторанного і туристичного бізнесу. Економіка та суспільство 2021. №26. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-26-3>
5. Камушков О. С. Державне регулювання готельно-ресторанного господарства як складової індустрії туризму. Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України: зб. наук. пр. 2018. Вип. 3 (131). С. 15-17.

6. Про туризм: Закон України від 15 вер. 1995 р. № 324/95-ВР (в ред. Закону України від 01.04.2023 р. № 1441-ІХ). – URL: <http://surl.li/hdexd> (дата звернення: 14.05.2023).

7. Про ліцензування видів господарської діяльності : Закон України від 02.03.2015 р. № 222-VIII (в ред. Закону України від 31.03.2023 р. № 2849-ІХ). – URL: <http://surl.li/rnle> (дата звернення: 25.02.2024).

References:

1. Vlasenko N. Chechina V. (2020) Do pitanya problem lichenzuvanya turistichoy diyalnomy v Ukraine [To the issue of licensing of tourist activities in Ukraine.] Visnyk Hersonskogo natsionalnogo technichnogo universitetu (1(72)) [in Ukrainian]

2. Mangushev D., Sashkova A., Shkumat A. (2018) Problemy turystychnykh poslug v Ukraine ta shluhi yh vyryshenya [Problems of tourist services in Ukraine and ways to solve them]. Infrastruktura rynku. Elektroniy naykovo-praktichniy jurnal (18) p.59-63 [in Ukrainian]

3. Kryvenkova R. (2019) Zarubizniy dosvid formuvanya turystychnogo potentsialy [Foreign experience in the formation of tourism potential]. Derzhavne upravlinya: udoskonalenya ta rozvitok. (4). pp. 13–20. <https://doi.org/10.32702/2307-2156-2019.4.41> [in Ukrainian]

4. Gonchar L. O., Belyak A. O. (2021) Normatyvno-pravove rehuliuвання diialnosti pidpriemstv hotelno-restorannoho i turystychnoho biznesu. [Normative and legal regulation of the activities of hotel-restaurant and tourist business enterprises] Ekonomika ta suspilstvo. (26) <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-26-3> [in Ukrainian]

5. Kamushkov O. S. (2018) Derzhavne rehuliuвання hotelno-rectorannoho hospodarstva yak skladovoi industrii turyzmu [State regulation of the hotel and restaurant industry as a component of the tourism industry]. Sotsialno-ekonomichni problemy suchasnoho periodu Ukrainy: zb. nauk. pr. (131). pp. 15-17. [in Ukrainian]

6. Pro turyzm: Zakon Ukrainy [Law of Ukraine On tourism] dated September №. 1441-ІХ (2023) – URL: <http://surl.li/hdexd> [in Ukrainian]

7. Pro litsenzuvannya vydiv hospodarskoi diialnosti : Zakon Ukrainy [Law of Ukraine On licensing of economic activities] № 2849-ІХ (2023) – URL: <http://surl.li/rnle> [in Ukrainian]